

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město
Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz
www.finarbitr.cz

Evidenční číslo: FA/4101/2014
Registrační číslo (uvádějte vždy v korespondenci): 181/SU/2012

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl podle ustanovení § 16 odst. 2 ve spojení s ustanovením § 24 zákona o finančním arbitrovi a přiměřeným použitím zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), v řízení zahájeném dne 8. 12. 2012 podle § 8 zákona o finančním arbitrovi o návrhu ■ (dále též „Navrhovatel“), proti instituci, Komerční banka, a. s., IČO 45317054, se sídlem Na Příkopě 33 čp. 969, 114 07 Praha 1, zapsané v obchodním rejstříku vedeném u Městského soudu v Praze, oddíl B, vložka 1360, zastoupené na základě plné moci ze dne 13. 6. 2013 JUDr. Ivem Jandou, PhD., advokátem, evid. č. ČAK 02911, s adresou pro doručování White & Case (Europe) LLP, Na Příkopě 8, 110 00 Praha 1 (dále též „Instituce“), o námitkách Instituce ze dne 14. 5. 2013, evid. č. 3850/2013, proti nálezu finančního arbitra ze dne 29. 4. 2013, evid. č. 3473/2013, takto:

Nález finančního arbitra ze dne 29. 4. 2013, evid. č. 3473/2013, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi mění tak, že návrh navrhovatele, ■, se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

O d ů v o d n ě n í:

1. Řízení o návrhu

Návrhem na zahájení řízení před finančním arbitrem směřujícím proti Instituci se Navrhovatel domáhal vrácení finanční částky ve výši 80 Kč představující poplatek za spravování úvěru, který Instituci uhradil dne 1. 9. 2012, neboť podle názoru Navrhovatele nebyl závazek k jeho úhradě platně sjednán.

Finanční arbitr v řízení o návrhu zjistil, že Navrhovatel jako spotřebitel v pozici úvěrového dlužníka a Instituce jako věřitel uzavřeli dne 3. 5. 2010 úvěrovou smlouvu č. ■ (tzv. Osobní úvěr), na základě které se Instituce zavázala Navrhovateli poskytnout finanční prostředky bez sjednaného účelu, a Navrhovatel se zavázal splatit vyčerpanou jistinu úvěru a zaplatit úroky z vyčerpané jistiny úvěru (dále jen „Smlouva o úvěru“). Nedílnou součástí Smlouvy o úvěru byly podle dohody smluvních stran Přehled poplatků spojený s úvěrem (dále jen „Příloha“), Všeobecné obchodní podmínky účinné od 1. 11. 2009 (dále jen „Všeobecné

obchodní podmínky“) a Úvěrové podmínky pro fyzické osoby nepodnikatele účinné od 1. 6. 2007 (dále jen „Úvěrové podmínky“) a Sazebník Komerční Banky, a. s., všechny segmenty (dále jen „Sazebník“). Podle čl. 2. 4 Smlouvy o úvěru se Navrhovatel zavázal k úhradě cen a poplatků za služby poskytované Institucí, mj. i k úhradě poplatku za spravování úvěru ve výši 80 Kč měsíčně.

Finanční arbitr svým nálezem ve smyslu § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi návrhu Navrhovatele vyhověl, uložil Instituci povinnost zaplatit Navrhovateli částku ve výši 80 Kč a podle § 17a téhož zákona zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč, která je příjmem státního rozpočtu.

4. Námítky Instituce proti nálezu

Instituce namítá, že výklad ujednání poplatku za spravování úvěru založil finanční arbitr v nálezu ryze na jazykovém výkladu. Podle názoru Instituce se finanční arbitr nevypořádal s její rozsáhlou argumentací, že poplatek za spravování úvěru nelze posuzovat samostatně bez kontextu s ostatními ujednáními Smlouvy o úvěru a je nutno jej interpretovat jako fixní část odměny za poskytnutí úvěru. Argument finančního arbitra, že odměnou za poskytnutí úvěru jsou úroky ve smyslu § 497 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále v tvrzení Instituce a Navrhovatele jen „obchodní zákoník“), Instituce nepovažuje za přesvědčivý, když zákon nezakazuje smluvním stranám, aby si sjednaly odměnu za poskytnutí úvěru formou fixní a flexibilní části odměny, tj. poplatku za spravování úvěru a úroků.

Instituce argumentuje, že poskytnutí úvěru a jeho spravování nejsou samostatné činnosti, nýbrž spolu neoddělitelně souvisejí, což ostatně prokazuje i fakt, že poplatek za spravování úvěru je zahrnut v roční procentní sazbě nákladů (dále rovněž „RPSN“).

Instituce opakovaně odkazuje na bod 117 stanoviska Generální advokátky Verici Trstenjak ve věci C-453/10, Jana Pereničová a Vladislav Perenič proti S. O. S. financ, spol. s r. o., a je toho názoru, že pro průměrného spotřebitele jako úvěrového dlužníka to, zda v rámci úvěrového vztahu bude zahrnuto spravování úvěru, je otázkou spíše technickou spočívající v konfiguraci ceny finančního produktu a nikoliv otázkou věcnou, tj. jaké konkrétní služby navíc bude úvěrový dlužník dostávat.

Instituce dále rozporuje názor finančního arbitra, že pro průměrného spotřebitele je spravování úvěru službou úvěrového věřitele, která pro spotřebitele znamená nějakou výhodu, neboť finanční arbitr neuvedl jakýkoliv podklad ani nenabídl dostatečné zdůvodnění takového názoru. Instituce považuje tento výklad za subjektivní pocit finančního arbitra, který nemůže obstát; tím spíše, když se finanční arbitr nevypořádal s citovaným stanoviskem generální advokátky, které podle názoru Instituce požívá vysoké autority.

Na podporu svého výkladu o tom, že poplatek za spravování úvěru je součástí úplaty za poskytnutí úvěru, Instituce komparuje úvěrový produkt Navrhovatele s RPSN ve výši 14,60 % p. a. a produkt Půjčka bez rizika – Perfektní půjčka, která neobsahuje ujednání o poplatku za spravování, s RPSN 17,9 % p. a., kdy je podle názoru Instituce zcela nelogické, aby v rámci posledně zmíněného produktu Instituce nabízela méně služeb za vyšší cenu.

Instituce v této souvislosti dále považuje za účelové tvrzení Navrhovatele, že o produktu Půjčka bez rizika – Perfektní půjčka nevěděl, neboť Smlouva o úvěru byla uzavřena pomocí aplikace internetového bankovníctví MojeBanka a při výběru produktu musel Navrhovatel mezi těmito typy produktů volit. Skutečnost, že se finanční arbitr s tímto argumentem v nálezu nevypořádal, považuje Instituce za nedostatek nálezu, který proto neodpovídá požadavku zákonnosti a požadavku na řádné odůvodnění.

Podle Instituce finanční arbitr nesprávně upřednostnil výklad, který zakládá neplatnost zkoumaného smluvního ujednání, ačkoliv je v tomto případě možný i výklad opačný. Instituce opakuje, že je třeba na bankovní služby hledět jako na komplex služeb a odkazuje na závěry obsažené v Rozhodnutí britského soudu.

Instituce zdůrazňuje, že ve svém vyjádření v řízení uvedla pouze demonstrativní výčet činností, kterými se rozumí spravování úvěru. Instituce zpochybňuje výklad finančního arbitra, že položky, které jsou obsaženy v Sazebníku Instituce, a služby jim odpovídající, nemohou být součástí služby spravování úvěru, neboť takový výklad vede k vyprázdnění pojmu spravování úvěru. Finanční arbitr totiž podle názoru Instituce nesprávně dospěl k závěru, že Sazebník je součástí Smlouvy o úvěru. Instituce tvrdí, že čl. 2. 4 Smlouvy o úvěru, odkazující na Přílohu předmětné smlouvy, má přednost před čl. 24. 1 Všeobecných obchodních podmínek, odkazující na Sazebník. Sazebník se tak podle názoru Instituce v posuzovaném případě vůbec nepoužije.

Interpretace pojmu spravování úvěru, kterou finanční arbitr učinil v nálezu, nemůže podle názoru Instituce navíc obstát, i kdyby Sazebník součástí Smlouvy o úvěru byl. Uvedení některého komponentu spravování úvěru v samostatné kolonce Sazebníku nelze interpretovat jako vyprázdnění pojmu, neboť se jedná pouze o konstatování, že takto označené služby již nejsou dále samostatně zpoplatněny. Pro srovnání Instituce odkázala na tarify telefonních operátorů, v jejichž specifikaci je u konkrétních služeb uvedeno např. „*zdarma*“ nebo „*bezplatně*“, avšak je samozřejmé, že je dotčená služba zpoplatněna v rámci daného tarifu.

Instituce dále nesouhlasí se závěrem finančního arbitra, že konzultační a poradenské služby nejsou zahrnuty ve spravování úvěru, neboť jsou průměrným spotřebitelem vnímány jako imanentní součást úvěrového vztahu. Taková argumentace je podle názoru Instituce vnitřně rozporná, protože pokud by uvedené služby nebyly Institucí poskytovány, nemohly by být spotřebiteli vnímány jako imanentní součást úvěrového vztahu. Navíc absence této služby pro klienty – fyzické osoby v Sazebníku naopak podporuje názor Instituce, že takové služby jsou poskytovány a zpoplatněny právě poplatkem za spravování úvěru. Přesvědčení finančního arbitra o tom, že spotřebitelé mají všeobecně pocit, že v rámci každého úvěrového vztahu jsou konzultace poskytovány z povahy věci, není podle názoru Instituce východiskem pro interpretaci ujednání o poplatku za spravování úvěru. Podle Instituce je beze sporu konzultace službou, což ostatně připustil i finanční arbitr, a její klienti jsou přirozeně srozuměni s tím, že Instituce coby podnikatel, jehož cílem je vytváření zisku, neposkytuje své služby zcela zdarma. Instituce shrnuje, že argumentace finančního arbitra je nepodložená, nesprávná, ryze subjektivní a vede k umělému vyprázdňování pojmu spravování úvěru.

K odmítnutí tvrzení Instituce, že součástí spravování úvěru je i automatické provádění plateb z účtu Navrhovatele na úvěrový účet formou inkasa, Instituce dodala, že finanční arbitr přehlédl, že ujednání čl. 4. 2 Smlouvy o úvěru představuje pouhý souhlas s prováděním inkasa, nikoliv závazek Instituce k jeho provádění. Ujednání má charakter zajišťovacího instrumentu a v žádném případě se nejedná o poskytnutí služby Navrhovateli, jakkoli

provádění inkasa je zároveň i službou Navrhovatelí a představuje pro něho vyšší úroveň komfortu.

K dotazu finančního arbitra ohledně čl. 4. 2 Smlouvy o úvěru a vysvětlení Institucí předložených tvrzení, pak Instituce uvádí, že k provádění inkasa je nezbytný souhlas majitele běžného účtu, ze kterého se mají platby automaticky provádět. Ve vztahu mezi Navrhovatelem a Institucí je tento souhlas vyjádřen právě v čl. 4. 2 Smlouvy o úvěru. Nejedná se však o povinnost Instituce k provádění inkasa, proto se poskytování této služby nemůže na uvedeném článku zakládat a proto inkaso nelze podřadit jinam než pod poplatek za spravování úvěru.

Instituce rovněž oponuje závěru finančního arbitra, že služba internetového bankovníctví MojeBanka není pro Navrhovatele potřebná. Nadbytečnost není relevantní pro posouzení obsahu pojmu spravování úvěru a představuje subjektivní názor finančního arbitra, který není podložený a není relevantní pro danou věc.

Instituce dodává, že poplatek za spravování úvěru byl od samého počátku prezentován jako paušální úhrada za obslužnost úvěru, již nelze vymezit vyčerpávajícím výčtem činností Instituce v době uzavření Smlouvy o úvěru či kdykoli po dobu trvání smlouvy.

Podle názoru Instituce, finanční arbitr nepostupoval v souladu s interpretačními zásadami, zejména se v mnohých případech omezil na čistě jazykový výklad, bez zohlednění logického a systematického výkladu, a upřednostnil výklad, který vede k neplatnosti právního úkonu, před výkladem, který by jeho neplatnost nezpůsobil.

Instituce nesouhlasí s právním názorem finančního arbitra, že poplatek za spravování není cenovým ujednáním, které by bylo ve smyslu § 56 odst. 2 občanského zákoníku vyjmutu z přezkumu podle ustanovení § 56 odst. 1 téhož zákona. Podle názoru Instituce je poplatek za spravování úvěru nutno interpretovat jako součást odměny za poskytnutí úvěru Navrhovatelí. Instituce odkazuje na Rozhodnutí britského soudu a sumarizuje, že není možné stanovit, které bankovní služby jsou pouze vedlejší a je naopak nutné jednotlivé služby poskytované v rámci komplexních bankovních služeb hodnotit jako podstatné, a jejich cenu proto nelze přezkoumávat, což se týká i poplatku za spravování úvěru. V této souvislosti, k odkazu finančního arbitra na rozhodnutí Nemzeti Fogyasztóvédelmi Hatóság proti Invitel Távközlési Zrt ze dne 26. 4. 2012, sp. zn. C-472/10, Instituce doplňuje, že předmětem tohoto rozhodnutí bylo ujednání o způsobu určení ceny a nikoliv výše ceny samotné, a proto bylo dotčené ujednání přezkoumatelné.

Podle Instituce nemůže ujednání o poplatku za spravování úvěru být shledáno neplatné pro jeho nepřiměřenost ve smyslu § 56 odst. 1 občanského zákoníku a pro úplnost dodává, že za situace, kdy by bylo možné ujednání o poplatku za spravování úvěru zkoumat co do rovnováhy v právech a povinnostech smluvních stran, je Instituce přesvědčena, že finanční arbitr toto ujednání interpretoval nesprávně, neboť nezdůvodnil, v čem konkrétně onu značnou nerovnováhu spatřuje. Instituce na tomto místě připomíná, že vzájemná práva a povinnosti musejí být posuzovány v jejich souhrnu. Pokud je některé ujednání spotřebitelské smlouvy výrazně ve prospěch jedné strany, může být vyváženo jinými ujednáními, což potvrzuje i množství rozhodnutí Nejvyššího soudu, na které Instituce odkázala již v rámci řízení o návrhu.

Obdobně přistupuje Instituce k závěru finančního arbitra o neplatnosti poplatku za spravování úvěru pro rozpor s dobrými mravy a odkazuje na argumentaci o vyváženosti smlouvy. Není-li po takovém hodnocení ujednání o poplatku za spravování úvěru neplatné z důvodu nepřiměřenosti, tím spíše nemůže být nemravné.

Instituce namítá, že výkon práva Navrhovatele je výkonem práva v rozporu s dobrými mravy a neměla by mu být přiznána ochrana, neboť Navrhovatel vznáší svůj nárok v rámci medializované a koordinované akce, kdy si klienti po několika letech teprve údajně uvědomují, že určitá ujednání smlouvy jsou pro ně nepřiměřená a nesrozumitelná. Jediným účelem je *ex post* snížení ceny úvěrových služeb při zachování úrokové míry, kterou by jinak Navrhovatel nemohl obdržet, jelikož Instituce nebyla a není ochotna takový produkt nabízet.

Instituce tvrdí, že služba internetového bankovníctví MojeBanka byla mezi stranami sporu sjednána ve Smlouvě o poskytování přímého bankovníctví ze dne 9. 11. 2007 a upřesňuje, že pomocí této aplikace Navrhovatel, oproti výpisu z úvěrového účtu, získává navíc informace o výši doposud nečerpané části úvěru, o datu příští splátky, výši příští splátky, výši úrokové sazby, částce po splatnosti, částce úroků z prodlení, počtu dnů prodlení se splácením úvěrového dluhu, o datu podpisu smlouvy o úvěru, o datu konečné splatnosti úvěru a o celkovém úvěrovém rámci. Dále má Navrhovatel pomocí této aplikace možnost změnit smluvený způsob poskytování výpisů z úvěrového účtu (podobu a frekvenci) a objednat si již poskytnuté výpisy v listinné podobě. Navrhovatel má rovněž přístup k již poskytnutým výpisům a údajům o transakční historii. Již samotným přihlášením do aplikace MojeBanka Navrhovatel získává náhled na základní informace o úvěrovém vztahu (konkrétně o výši a datu příští splátky a o zbývajícím dlužném jistíně). Navrhovatel tuto aplikaci využíval pravidelně, např. v květnu a červnu 2013 se do ní přihlásil 54krát. Samotný detail úvěrového dluhu Navrhovatel zobrazil 3. 1. 2013.

Mezi dalšími službami, které Navrhovatel využil, byla změna osobních údajů obsažených v úvěrové smlouvě, aniž by byl účtován samostatný poplatek. Instituce dodává, že v Příloze je samostatně zpoplatněna pouze změna „*úvěrových podmínek*“, z čehož plyne, že změna jiných než úvěrových podmínek zpoplatněna není.

Instituce dále tvrdí, že v případě prodlení klienta není samostatně zpoplatněná upomínka jedinou aktivitou, kterou vyvíjí, neboť současně s upomínkou aktivně kontaktuje klienta telefonicky, sms zprávou a e-mailem. Konkrétně, klient v prodlení je od 6. dne prodlení telefonicky kontaktován a v rámci hovoru na prodlení upozorněn a současně mu jsou sděleny veškeré potřebné informace o jeho dluhu po splatnosti, včetně výše dluhu a způsobu, jakým je třeba dluh uhradit. Od 10. dne prodlení je pak klient informován prostřednictvím sms zpráv a e-mailu. Kromě uvedených komunikačních kanálů má klient Instituce možnost získat informace o prodlení prostřednictvím internetového bankovníctví MojeBanka. Písemnou, zpoplatněnou upomínku Instituce podle svých tvrzení zasílá až v dalších fázích prodlení v závislosti na rizikovosti klienta. Uvedené činnosti Instituce provádí bez samostatného zpoplatnění a dodává, že zaslání upomínky je zpoplatněno pouze v případě prodlení se splátkou úvěru; informování klienta o prodlení s jakýmkoli jiným dluhem tedy není poplatkem za písemnou upomínku kryto.

Instituce poukazuje na skutečnost, že s Navrhovatelem uzavřela rovněž Smlouvu o kreditní kartě, ve které se Navrhovatel zavázal hradit poplatek za správu úvěrových zdrojů ve výši 700 Kč ročně. Proti tomuto poplatku Navrhovatel ničeho nenamítal při jeho sjednání ani

v průběhu smluvního vztahu. Instituce má za to, že je proto třeba interpretovat obsah poplatku za spravování úvěru i s ohledem na tuto zavedenou praxi smluvních stran.

Instituce dále doplňuje, že míra využívání služeb Navrhovatelem není rozhodná, neboť poplatek za spravování úvěru byl sjednán jako paušální platba, která je zcela běžná pro soukromé právo, jak potvrdil i Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 25 Cdo 1237/2007.

Instituce odkazuje na rozhodnutí Obvodního soud pro Prahu 1 ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 42 C 39/2013, ve kterém soud nárok obdobný jako nárok Navrhovatele zamítl a zdůraznil, že úplata za poskytnutí úvěru může být vícesložková a může být tvořena např. i jednorázovou platbou či platbou rozloženou na paušální platby. Lze proto shrnout, že poplatek za spravování úvěru je součástí ceny úvěru a jako takový ho nelze posuzovat odděleně. Na podporu svých tvrzení Instituce dále odkázala na rozhodnutí Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 27. 5. 2013, sp. zn. 10 C 49/2013.

Závěrem Instituce uvádí, že v případě jejích nových tvrzení podle jejího názoru nelze v řízení před finančním arbitrem použít zásadu koncentrace řízení, neboť finanční arbitr není v souladu s § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy. Instituce současně dodává, že jí výrokem II. napadeného nálezu byla uložena veřejnoprávní sankce. Nejvyšší správní soud přitom ustáleně judikuje, že v případě rozhodování o veřejnoprávní sankci jsou přípustná nová tvrzení a nové důkazy po celou dobu řízení (viz rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 4. 2011, sp. zn. 5 As 7/2001, a ze dne 23. 11. 2012, sp. zn. 1 As 136/2011).

5. Vyjádření Navrhovatele k námitkám

Navrhovatel rozporuje názor Instituce o účelovosti tvrzení Navrhovatele, že nevěděl o existenci produktu Půjčka bez rizika – Perfektní půjčka, protože není povinností každého klienta před uzavřením smlouvy procházet všechny internetové stránky Instituce a produktové listy.

Navrhovatel poukazuje na to, že v průběhu řízení nebyla Institucí vysvětlena určitost poplatku za spravování úvěru a dodává, že tvrzení Instituce obsažené v námitkách pod bodem 22, že součástí tohoto poplatku je mj. zajištění automatické úhrady úvěrového dluhu z Běžného účtu a zajištění možnosti Navrhovatele kdykoliv zjistit informace související s poskytnutým úvěrem prostřednictvím internetového bankovníctví MojeBanka, je v rozporu s předcházejícími tvrzeními Instituce, že za tyto služby není účtován samostatný poplatek. Podle názoru Navrhovatele tak Instituce popírá svou námitku pod bodem 22, neboť se dříve vyjádřila, že za uvedené služby není poplatek vybírán. Navrhovatel dále doplňuje, že služby internetového bankovníctví a inkasa jsou mu poskytovány v rámci paušálního poplatku za Běžný účet, resp. zdarma při využití marketingovým nabídek Instituce.

Ke srovnání poplatku za spravování úvěru a paušálních tarifů mobilních operátorů Navrhovatel uvádí, že na rozdíl od operátorů, kteří vždy určí, jaké služby budou klientovi poskytovat (např. počet tzv. „volných minut“ v rámci balíčku), Instituce není schopna určitě a jasně doložit, jaké služby nabízí za tento paušální poplatek.

Navrhovatel zdůrazňuje nekonzistentnost názoru Instituce, když v dopisech mu adresovaných odmítla rozhodnutí německého Spolkového soudního dvora ze dne 7. 6. 2011, sp. zn. XI ZR 388/10, s argumentem, že není v České republice závazné, a sama ve vyjádřeních finančnímu arbitrovi odkazuje na Rozhodnutí britského soudu.

Tvrzení Instituce, že nárok vznesený Navrhovatelem je výkonem práva v rozporu s dobrými mravy, Navrhovatel odmítá, neboť za rozporné s dobrými mravy nemůže být považováno jeho právo žádat vrácení poplatků za spravování úvěru, jehož rozpor s dobrými mravy je teprve předmětem posouzení finančního arbitra.

Navrhovatel uzavírá, že Instituce nebyla schopna doložit obsah poplatku za spravování úvěru, a proto souhlasí s názorem finančního arbitra o jeho neurčitosti.

6. Řízení o námitkách

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy; při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné důkazy.

Instituce podala námitky proti nálezu finančního arbitra v zákonem stanovené lhůtě. Finanční arbitr je posoudil jako přípustné podle ustanovení § 81 a 82 správního řádu.

Smlouva o úvěru byla mezi Navrhovatelem a Institucí uzavřena před nabytím účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „nový občanský zákoník“). Podle § 3028 odst. 1 uvedeného zákona se tímto zákonem „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“ přičemž podle odstavce 3 se právní poměry, na které se nevztahuje odstavce druhý (práva osobní, rodinná a věcná), a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí činnosti tohoto zákona“ řídí dosavadními právními předpisy. Důvodová zpráva k tomuto ustanovení současně dodává, že se jedná o ustanovení kogentní povahy přejímající myšlenku § 763 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, které vyjadřuje zásadu, že zákony nepůsobí nazpět a proto se novým občanským zákoníkem řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne jeho účinnosti. Právní poměry založené obligačními smlouvami se mají podle třetího odstavce spravovat dosavadními právními předpisy až do svého zániku, a to především s ohledem na zásadu právní jistoty smluvních stran, které smlouvu uzavřely za určitých podmínek a v určitém právním prostředí a nemohly předpokládat, že dojde ke změně právní úpravy.

Při posuzování platnosti závazkových vztahů ze Smlouvy o úvěru, jejích ustanovení a práv a povinností z nich plynoucích bude finanční arbitr tedy aplikovat právní úpravu účinnou v době před novým občanským zákoníkem, tedy příslušná ustanovení zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném v době uzavření Smlouvy o úvěru do dne 31. 12. 2013 (dále jen „občanský zákoník“) a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném v době uzavření Smlouvy o úvěru do dne 31. 12. 2013 (dále jen „obchodní zákoník“).

O jednotlivých námitkách Instituce uvážil finanční arbitr následovně.

6.1. Sazebník jako součást Smlouvy o úvěru

Instituce a Navrhovatel uzavřeli Smlouvu o úvěru s odkazem na ustanovení § 497 obchodního zákoníku. V čl. 1. 2 Smlouvy o úvěru si dohodli, že „[v] souladu s § 273 obchodního zákoníku jsou nedílnou součástí této Smlouvy Všeobecné obchodní podmínky Banky a Úvěrové podmínky pro fyzické osoby nepodnikatele“. Podle čl. 2. 4 Smlouvy o úvěru „[v]ýše cen a poplatků za Bankovní služby poskytnuté Klientovi (v tomto případě Navrhovateli) na základě této Smlouvy je uvedena v příloze (dále jen „Příloha“), která tvoří nedílnou součást této Smlouvy“.

Instituce v řízení o návrhu k výzvě finančního arbitra, aby „předložila veškeré smluvní dokumenty vážící se k danému úvěru vztahu (včetně všech verzí Všeobecných obchodních podmínek, Obchodních podmínek a Sazebníku, apod., které byly součástí předmětné smlouvy)“, v bodu 4. písm. E) svého vyjádření ze dne 14. 1. 2013, evid. č. 306/2013, uvedla, že předkládá „relevantní část Sazebníku platného k datu 3. 5. 2011, s tím, že v předmětné položce Sazebníku ohledně částky za spravování úvěru nedošlo od data uzavření Smlouvy o úvěru k datu tohoto podání k žádné změně“.

Na Sazebník Instituce dále odkázala i ve svém vyjádření ze dne 30. 1. 2013, evid. č. 632/2013, jehož přílohou bylo úplné znění Sazebníku, když současně uvedla, že poplatek za spravování úvěru je podle čl. 24 Všeobecných obchodních podmínek účtován „co by cena za poskytnuté bankovní služby (tj. jakýkoli bankovní obchod, služba či produkt, viz čl. 37 Všeobecných obchodních podmínek) a úkony s bankovní službou související“.

Finanční arbitr dodává, že čl. 24 Všeobecných obchodních podmínek stanoví, že „Klient je povinen platit Bance ceny za poskytované Bankovní služby a za úkony s Bankovními službami související, které Banka účtuje v souladu se Sazebníkem účinným v době poskytnutí dané Bankovní služby nebo provedení úkonu pokud se Klient s Bankou nedohodne jinak“.

Shodně se Instituce vyjádřila i ve svém podání ze dne 6. 3. 2013, evid. č. 1969/2013, když k dotazu finančního arbitra, co je obsahem poradenské a konzultační služby a jakým způsobem lze tuto odlišit od konzultace, za kterou je podle Sazebníku Instituce účtován poplatek ve výši 500 Kč + 20% DPH za každou i započatou hodinu práce, a k dotazu, zda je Navrhovateli účtován poplatek za vedení internetového bankovníctví MojeBanka ve výši 39 Kč měsíčně, Instituce nejenom, že netvrdila, že dotčené položky Sazebníku nelze na daný smluvní vztah vztáhnout, neboť Sazebník není jeho součástí, ale naopak v rámci odpovědi dodala, že „aktuální sazebník, platný k 1. 3. 2013, je k dispozici na internetových stránkách Komerční banky na adrese <http://www.sazebnik-kb.cz>. V rozsahu vysvětlení podaných v tomto vyjádření nedošlo k žádné věcné změně ve srovnání se Sazebníkem“. V souvislosti s dotazem finančního arbitra týkajícím se zaslání zpoplatněných upomínek pak Instituce za účelem prokázání svých tvrzení v tomto vyjádření rovněž na Sazebník odkázala.

Opakovaným zkoumáním smluvní dokumentace pak finanční arbitr zjistil, že podle čl. 2. 1 Všeobecných obchodních podmínek se smluvní strany výslovně dohodly, že „[p]roduktové podmínky, Všeobecné podmínky, Oznámení pro příslušnou Bankovní službu a Sazebník (v rozsahu relevantním k příslušné Bankovní službě) tvoří v souladu s § 273 obchodního zákoníku část obsahu Smlouvy“, přičemž podle čl. 37 Všeobecných obchodních podmínek se Smlouvou rozumí „smlouva o poskytnutí Bankovní služby uzavřená mezi Klientem a Bankou

(rozuměj Institucí)“ a bankovní službou „*jakékoliv bankovní obchody, služby a produkty poskytované Bankou na základě bankovní licence Banky ...*“.

S ohledem na uvedené je finanční arbitr toho názoru, že Navrhovatel a Instituce jako smluvní strany ze Smlouvy o úvěru projevili jasně, vážně, srozumitelně a určitě svou vůli učinit Sazebník součástí Smlouvy o úvěru, a proto námitku Instituce v této části považuje za účelovou a odmítá ji; při výkladu jednotlivých smluvních ujednání bude tak finanční arbitr i nadále ke znění Sazebníku přihlížet.

6.2. *Povaha poplatku za spravování úvěru*

Finanční arbitr se ztotožňuje s právním názorem Instituce, jakož i Obvodního soudu pro Prahu 1 (viz rozhodnutí ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 42 C 39/2013), že ustanovení § 497 obchodního zákoníku nezakazuje smluvním stranám, aby si ujednaly za poskytnutí úvěru v části fixní a v části flexibilní odměnu (např. ve formě poplatku za spravování úvěru a úroku), avšak je třeba, aby z projevů vůle účastníků smluvního vztahu byla taková vůle skutečně seznatelná. Finanční arbitr v nálezu ani netvrdil opak.

Finanční arbitr zjistil, že Instituce a Navrhovatel si v čl. 1. 1 Smlouvy o úvěru dohodli, že „*Banka se zavazuje Klientovi poskytnout Úvěr za podmínek stanovených touto Smlouvou*“. Podle čl. XIV. Úvěrových podmínek jsou Úvěrem „*peněžní prostředky, k jejichž poskytnutí Klientovi na sjednanou dobu a do sjednané výše se Banka zavazuje za podmínek dohodnutých ve Smlouvě*“. Poskytnutí úvěru je tedy podle dohody smluvních stran bankovní službou, kdy povinnost Instituce k poskytnutí této bankovní služby vyplývá již ze shora citovaného čl. 1. 1 Smlouvy o úvěru. Cena za tuto službu v podobě úroků z úvěru byla sjednána v čl. 5. 1 Smlouvy o úvěru. Úroky z úvěru ve smyslu ustanovení § 497 obchodního zákoníku pak představují odměnu za poskytnutí finančních prostředků.

Pokud si v čl. 2. 4 Smlouvy o úvěru strany sporu sjednaly, že Navrhovateli budou poskytovány na základě Smlouvy o úvěru bankovní služby zpoplatněné podle Přílohy, resp. Sazebníku, pak se nutně musí jednat o bankovní služby odlišné od samotného poskytnutí finančních prostředků, neboť to bylo sjednáno v již v čl. 1. 1 Smlouvy o úvěru.

Z provedeného systematického výkladu tedy vyplývá, že poplatek za spravování úvěru je sice odměnou za bankovní službu poskytovanou na základě Smlouvy o úvěru, nikoliv však odměnou za poskytnutí samotných finančních prostředků, když ta byla stranami sporu jako smluvními stranami sjednaná na jiném místě smluvní dokumentace.

Podle názoru finančního arbitra tak poplatek za spravování úvěru není a ani být nemůže fixní částí odměny za poskytnutí finančních prostředků, a proto považuje námitku Instituce za nedůvodnou.

Ke shodnému závěru ostatně dospěl i Nejvyšší soud České republiky v bodu 20. sjednocujícího stanoviska ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. Cpjn 203/2013 (dále jen „Sjednocující stanovisko“), když konstatoval, že „*bankovní poplatky (včetně poplatku za správu úvěru) tak představují (vedle úroků a dalších odměn) část vícesložkové ceny celého komplexu plnění*“.

Výkladu Instituce nelze přisvědčit ani s přihlédnutím k tvrzení, že v nabídce jejích produktů figuruje tzv. Perfektní půjčka – Půjčka bez rizika, která poplatek za spravování úvěru neobsahuje, ale RPSN je o 3,3 % vyšší než ve Smlouvě o úvěru. Tímto argumentem nelze

oponovat skutečné vůli smluvních stran sjednat si poskytování různých služeb za různou odměnu, která je ze Smlouvy o úvěru seznatelná. Proto není ani rozhodná skutečnost, zda Navrhovatel o tomto jiném produktu Instituce věděl či nikoliv.

V této souvislosti, k bodu 117 stanoviska Generální advokátky Verici Trstenjak ve věci C-453/10, Jana Pereničová a Vladislav Perenič proti S. O. S. financ, spol. s r. o., ze dne 29. 11. 2011, kterým Instituce argumentuje, finanční arbitr dodává následující.

V projednávaném případě, Smlouva o úvěru byla uzavřena v režimu zákona č. 321/2001 Sb. Podle § 2 písm. d) tohoto zákona se roční procentní sazbou nákladů na spotřebitelský úvěr rozumí „*procentní podíl z dlužné částky, který je spotřebitel povinen zaplatit věřiteli za období 1 roku*“. Zákon č. 321/2001 Sb. byl přijat v souvislosti s plněním povinnosti České republiky, jako budoucího členského státu Evropské unie, transponovat do svého právního řádu směrnici Rady ze dne 22. 12. 1986 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru (87/102/EHS), (dále jen „Směrnice 87/102/EHS“). Obdobně jako Generální advokátka Verica Trstenjak, je finanční arbitr toho názoru, že podle čl. 1 odst. 2 písm. e) této směrnice představuje RPSN plnění připadající věřiteli. Finanční arbitr však připomíná, že Evropský soudní dvůr do svého rozhodnutí stanovisko generální advokátky nepřevzal.

V rozporu s tímto závěrem však není, jak se mylně Instituce domnívá, konstatování, že Poplatek za spravování úvěru není odměnou za poskytnutí finančních prostředků Navrhovateli, nýbrž v souvislosti s poskytnutím finančních prostředků odměnou za poskytnutí bankovní služby, resp. úkonů s bankovní službou souvisejících. Ukazatel RPSN podle zákona č. 321/2001 Sb. představuje souhrn všech částek, které spotřebitel hradí věřiteli na základě smlouvy o úvěru v období jednoho roku vyjádřený formou procentního podílu z dlužné částky. Pro výpočet RPSN není rozhodné jaké konkrétní ujednání smlouvy o úvěru je titulem pro úhradu té které platby, proto do výpočtu RPSN může vstupovat např. poplatek za pojištění schopnosti splácet úvěr, bylo-li takové pojištění ve smlouvě o úvěru sjednáno a je-li tento poplatek hrazen věřiteli, neboť v případě naplnění těchto podmínek představuje i takové plnění platbu věřiteli. Pokud by do výpočtu RPSN měly vstupovat pouze platby, které jsou odměnou za poskytnutí finančních prostředků, tak jak vyplývá z výkladu Instituce, ztratil by ukazatel RPSN pro spotřebitele zákonem zamýšlenou vypovídací hodnotu. Pokud Instituce při výpočtu RPSN s poplatkem za spravování kalkulovala, postupovala zcela v souladu se zákonem, neboť tento poplatek je plněním věřiteli a tudíž i proměnnou, která má místo ve výpočtu RPSN.

K odkazu Instituce na Rozhodnutí britského soudu finanční arbitr doplňuje, že soud, resp. jakýkoli jiný státní orgán, který rozhoduje o právech a povinnostech občanů příslušného státu, je povinen rozhodnout na základě příslušných vnitrostátních norem, případně mezinárodních norem nebo norem Evropské unie, které jsou začleněny do právního řádu příslušného státu. Vnitrostátní předpisy se mohou lišit s ohledem na sociální, kulturní a společenské zvyklosti, přičemž ani transpozice evropských směrnic, které zavazují pouze co do cíle, nikoli co do volby prostředků a způsobů jeho dosažení, automaticky nevede k totožnosti vnitrostátních předpisů jednotlivých členských států Evropské unie ve směrnici upravované oblasti. I k tomu se vyjádřil Nejvyšší soud ve svém Sjednocujícím stanovisku, kdy dal za pravdu závěru finančního arbitra.

6.3. *Srozumitelnost a určitost ujednání o poplatku za spravování úvěru*

Finanční arbitr v rámci řízení o návrhu ujednání o poplatku posoudil jako srozumitelné. Právní úkon, který je srozumitelný, může být neurčitý, když nebude možno ani výkladem určit jeho obsah, a tento nedostatek projevu vůle způsobí neplatnost takto postiženého právního úkonu, a proto se zabýval finanční arbitr dále otázkou určitosti ujednání o poplatku za spravování úvěru.

Předmět spravování úvěru není ani ve Smlouvě o úvěru, Příloze, Všeobecných obchodních podmínkách nebo Úvěrových podmínkách, ani Sazebníku jakkoli definován. Shodnou vůli smluvních stran co do obsahu tohoto pojmu se finančnímu arbitrovi nepodařilo v rámci řízení o návrhu zjistit, resp. finanční arbitr zjistil pouze vůli Instituce poskytovat konkrétní služby. Vůli Navrhovatele co do obsahu služeb se však finančnímu arbitrovi zjistit nepodařilo, neboť Navrhovatel se podle svého tvrzení domníval, že bude za sporný poplatek nějakou službu dostávat, avšak již nevysvětlil, v čem tato jeho představa spočívala.

Finanční arbitr proto ve shodě s bodem 11. Sjednocujícího stanoviska, které stanoví, že „*správu úvěru lze vyložit jako činnost úvěrového věřitele, která není kryta jinými sjednanými platbami (úrokem jako cenou poskytnutého kapitálu a ostatními bankovními poplatky za konkrétní služby)*“, musel zkoumat představu typického účastníka takového smluvního vztahu, resp. průměrného spotřebitele v postavení úvěrového dlužníka čerpajícího úvěr a služby spočívající ve spravování úvěru, za něž hradí úvěrovému věřiteli odpovídající cenu, tak aby zjistil, jaké konkrétní služby odpovídající pojmu spravování úvěru a zhodnotil, zda tyto služby nejsou ve zkoumaném případě kryty jinými poplatky v Sazebníku.

Finanční arbitr vycházel z definice průměrného spotřebitele explicitně obsažené v bodě 18 preambule směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu a o změně směrnice Rady 84/450/EHS, směrnic Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (směrnice o nekalých obchodních praktikách).

Citovaná směrnice v bodě 18 preambule mj. uvádí, že „*[p]ojem průměrného spotřebitele není statistickým pojmem. Pro stanovení typické reakce průměrného spotřebitele v daném případě budou muset vnitrostátní soudy a orgány vycházet z vlastního úsudku, s přihlédnutím k judikatuře Soudního dvora*“. Uvedené potvrdil ve své rozhodovací praxi i Nejvyšší soud České republiky, když v rozhodnutí ze dne 23. 9. 2011, sp. zn. 23 Cdo 2500/2010, konstatoval, že „*[p]ři posuzování, zda jednání žalované je v rozporu s dobrými mravy soutěže nebo by mohlo přivodit újmu jinému soutěžiteli – zde žalobkyni – či spotřebitelům, vycházely soudy správně z hlediska průměrného spotřebitele (spotřebitele nakupujícího hračky), který se orientuje podle značky, kvality a dalších vlastností zboží (jako např. cena), aniž by musely vzít v úvahu jako důkaz jakýkoliv spotřebitelský průzkum*“.

Finanční arbitr při rozhodování o návrhu zhodnotil schopnosti průměrného spotřebitele a vytvořil představu, která podle jeho názoru schopnostem průměrného spotřebitele odpovídala. Při detailnějším studiu relevantní judikatury však zjistil finanční arbitr, že koncept průměrného spotřebitele v průběhu času prodělal vývoj, kdy průměrného spotřebitele již nelze chápat jako osobu s alespoň minimální mírou snahy a zájmu, tak jak ho dříve formovala judikatura Evropského soudního dvora (viz např. rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci Libertel Groep BV proti Benelux Merkenbureau ze dne 6. 5. 2003, sp. zn. C-

104/01, nebo rozhodnutí ve věci Gut Springenheide GmbH a Rudolf Tusky proti Oberkreisdirektor des Kreises Steinfurt - Amt für Lebensmittelüberwachung ze dne 16. 7. 1998, sp.zn. C-201/96), popř. judikatura vnitrostátních soudů (viz např. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 32 Odo 229/2006), ale je třeba mu dnes přiznat vyšší míru obezřetnosti, pozornosti a pečlivosti. Shodný názor vyslovil i Nejvyšší soud České republiky v rozhodnutí ze dne 23. 10. 2008, sp. zn. 32 Cdo 4661/2007, když uvedl, že „u dnešního tzv. průměrného spotřebitele má být míra jeho pozornosti posuzována přísněji než dříve (již nejen povrchní či zběžná pozornost, ale "rozumná míra pozornosti a opatrnosti“ - viz bod 18 preambule Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES o nekalých obchodních praktikách)“.

S odkazem na výše uvedené pak finanční arbitr vidí průměrného spotřebitele v pozici úvěrového dlužníka, který aktivně řídí svou finanční situaci, má zájem svůj dluh uhradit vždy řádně a včas, a chce předcházet případným sankcím, a proto je třeba mu přiznat vyšší míru obezřetnosti, pozornosti a pečlivosti, než jakou mu finanční arbitr přiznal v projednávaném případě v nálezu.

Finanční arbitr vychází z premisy, že průměrný spotřebitel v rámci správy a vedení úvěrového účtu nebo správy úvěru zpravidla očekává, že úvěrový věřitel se bude o úvěrový vztah starat a bude o něj pečovat tak, že po dlužníkovi nebude požadovat vynaložení nepřiměřeného úsilí nebo dalších nákladů v průběhu úvěrového vztahu, a současně tak, aby úvěrový dlužník měl k dispozici dostatek informací pro řádné plnění svého dluhu a aby v průběhu úvěrového vztahu nedocházelo k nenadálým situacím, které by byly ke škodě dlužníka, a že vyjde dlužníkovi v případě, že nenadálá situace přece jen nastane, při jejím řešení vstříc.

Čerpá-li průměrný spotřebitel úvěr, očekává, že bude od věřitele dostávat informace o stavu úvěrového vztahu, zejména informaci o tom, kolik mu ještě zbývá zaplatit a kolik již na úvěr reálně zaplatil, a to jak na jistinu, tak na úrocích a dalších sjednaných poplatcích.

Pravidelnost a četnost poskytovaných informací se pak odvíjí od charakteru úvěrového vztahu, zejména pak od doby trvání sjednaného úvěru, výše čerpané částky, způsobu čerpání úvěru a způsobu jeho splácení. V případě, že průměrný spotřebitel čerpal úvěr jednorázově v plné výši, a to zpravidla na počátku smluvního vztahu, a je povinen hradit splátky úvěru jedenkrát měsíčně, je pro něj relevantní informace na měsíční bázi. Vedle toho však v případě mimořádných situací, jakou může být například záměr úvěr předčasně splatit, má průměrný spotřebitel zájem obdržet tyto informace ad hoc, a to obratem v přiměřené době tak, aby nemusel čekat na termín další pravidelné informace.

Prostředek, jakým jsou tyto informace poskytovány, závisí na charakteru úvěrového vztahu a na preferencích dlužníka a věřitele, informace mohou být poskytovány například formou výpisu z úvěrového účtu nebo jiné evidence věřitele v listinné podobě nebo prostřednictvím náhledu na úvěrový vztah skrze internetovou nebo jakoukoli jinou aplikaci věřitele. Ačkoli je pro průměrného spotřebitele rozhodující především obsah těchto informací, zvolený prostředek by měl spotřebiteli zajistit, aby obdržené informace byly průkazné a aby s nimi mohl dále nakládat, zejména je uchovat tak, aby se na ně spotřebitel mohl kdykoli odvolat ve vztahu k věřiteli nebo třetím osobám.

Správa úvěru nebo vedení úvěrového účtu se podle představy průměrného spotřebitele projevuje i při splácení úvěru, a to v podobě větší než běžné a nezbytně nutné součinnosti věřitele při převzetí splátek od dlužníka. Věřitel aktivně spravující úvěr si nejen ohlídá datum

splátky, ale zároveň usnadní spotřebiteli i její provedení. Taková činnost věřitele pak může spočívat například ve včasném upozornění na blížící se datum pravidelné splátky s uvedením její výše (tato informace pak bude relevantní zejména u takových úvěrových produktů, kdy výše pravidelné měsíční splátky se bude v čase měnit) nebo technické zajištění provedení samotné splátky. V praxi pak nebude vyloučeno a nebude ani neobvyklé, že předběžné informování o splátce a zajištění provedení samotné splátky může splývat v jeden úkon věřitele.

Způsob a prostředek předběžného informování o splátce a zajištění provedení splátky se pak bude opět odvíjet od charakteru úvěrového vztahu a preferencí dlužníka a věřitele; informování může spočívat například v kontaktování dlužníka s uvedením data a výše blížící se splátky formou SMS, emailu, telefonicky, zasláním složenky s předvyplněnými údaji věřitelem dlužníkovi nebo upozorněním v internetové nebo jiné aplikaci, zajištění provedení samotné splátky pak například formou inkasa, které může být realizováno například formou osobního vyzvednutí peněžních prostředků u úvěrového dlužníka nebo formou zajištění bezhotovostního převodu z běžného účtu úvěrového dlužníka bez nutnosti vynaložení dalšího úsilí nebo nákladů ze strany dlužníka.

Průměrný spotřebitel současně očekává, že i věřitel bude aktivně konat v případě, že nastane neočekávaná situace, zejména prodlení dlužníka se splácením úvěru.

Podle názoru finančního arbitra si je průměrný spotřebitel vědom konkrétního data a výše pravidelné měsíční splátky a dbá na to, aby měl v daném čase k dispozici vždy dostatek peněžních prostředků na její zaplacení. Průměrný spotřebitel však od věřitele, který pro něj jako úvěrového dlužníka bude řádně spravovat úvěr, očekává, že jej bezodkladně upozorní na skutečnost, že se dostal do prodlení, a to zejména tehdy, kdy si dlužník prodlení není vědom.

Průměrný spotřebitel navíc vedle včasného informování o prodlení počítá s tím, že mu věřitel sdělí přesnou částku, kterou má k určitému datu zaplatit, aby ji nemusel sám počítat za situace, kdy se tato částka v případě prodlení mění denně a kdy její výše nemusí být vždy s ohledem na sjednaný způsob úročení průměrným spotřebitelem snadno dopočitatelná.

Stejně tak průměrný spotřebitel předpokládá, že správa úvěru nebo vedení úvěrového účtu v sobě zahrnuje i provádění změn ve smluvní dokumentaci vyvolaných změnami v osobních a korespondenčních údajích dlužníka, v jeho osobním statusu apod., a to opět bez vynaložení zvláštního úsilí nebo dodatečných nákladů ze strany úvěrového dlužníka.

Při zkoumání představy průměrného spotřebitele není přitom podle názoru finančního arbitra rozhodné, zda se hovoří o správě a vedení úvěrového účtu, anebo správě a vedení úvěru, neboť průměrný spotřebitel nebude mezi těmito pojmy příliš rozlišovat, když svůj závazek spatřuje především ve vrácení peněžních prostředků a zaplacení odměny věřiteli bez ohledu na fakt, zda se tak děje skrze jakýsi úvěrový účet či napřímo.

Posun ve vnímání představy průměrného spotřebitele pak dopadá i do posouzení ujednání o poplatku za spravování úvěru zejména co do zkoumání jeho neurčitosti.

Finanční arbitr v nálezu dovodil, že v případě, kdy je některá služba samostatně uvedena v Sazebníku s označením ceny „*zdarma*“, nelze takovou činnost Instituce podřadit pod spravování úvěru.

Připustil-li by finanční arbitr výklad Instituce, že se jedná o deklaratorní ujednání, které pouze potvrzuje, že služba již není samostatně zpoplatněna, představovalo by podle názoru finančního arbitra takové smluvní ujednání nekalou, resp. klamavou obchodní praktiku, ve smyslu § 5 odst. 1 písm. a), resp., podle písm. s) Přílohy č. 1 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. Podle zmíněného ustanovení „[o]bchodní praktika je klamavá, je-li při ní užit nepravdivý údaj“. Užívání takových praktik je zákonem výslovně zakázáno. Podle názoru finančního arbitra uvedená zákonná definice zcela koresponduje s výkladem Instituce, když položka Sazebníku s cenou zdarma je nepravdivá v případě, že ve skutečnosti je služba jí odpovídající zpoplatněna v rámci poplatku za spravování úvěru.

Finanční arbitr odmítá hodnocení Instituce, že jeho výklad uměle vyprazdňuje pojem spravování úvěru, tak jak ho hodnotí Instituce, nýbrž se jedná o výklad zcela v souladu se zákonem, kdy finanční arbitr posuzuje jednotlivá smluvní ujednání „podle významu, který by mu zpravidla přikládala osoba, v postavení osoby, které byl projev vůle určen“ (§ 266 odst. 2 obchodního zákoníku) a současně přihlíží k vůli smluvních stran.

Pojem „*zdarma*“ je obecně užíván pro služby a zboží, které zájemce získá bez úplaty nebo jakékoliv protislužby. Ze smluvní dokumentace ani ze sebezprezentace Instituce nelze dospět k závěru, že by ať už v době uzavření Smlouvy o úvěru, popř. kdykoliv později, v informacích předávaných zájemcům o úvěr nebo v samotných smlouvách o úvěru uváděla, že použití pojmu „*zdarma*“ odpovídá jiné než běžné praxi, a proto je třeba očekávat i v takových případech povinnost k úhradě nějakého poplatku.

Podle názoru finančního arbitra proto nelze ani rozumně pozornému a obezřetnému, průměrnému spotřebiteli podřadit představu, že za situace, kdy je nějaká služba označena slovem „*zdarma*“, mu bude za její poskytnutí účtován poplatek.

K odkazu Instituce na tarify operátorů poskytujících telekomunikační služby finanční arbitr uvádí, že není přílehlavý, neboť v rámci sjednaného tarifu je vždy uvedeno jakému počtu tzv. „volných minut“, popř. „volných sms zpráv“ a dalších služeb, tarifní poplatek odpovídá a jaká cena bude účtována v případě překročení stanoveného limitu. Ze systematiky tabulky tarifů, kdy je konkrétní tarif uveden cenou a následuje výčet služeb, které zahrnuje, nelze dospět k závěru, že by cena služby ve výši „0,00 Kč“ v takovém výčtu obsažená znamenala, že služba je obecně poskytována zdarma, a tedy implicitně že by zakládala nárok klienta s jiným tarifem na její poskytnutí. Služby v jednotlivých výčtech se vždy vztahují ke konkrétnímu tarifu. Opačný výklad je vyloučen nejen proto, že nevyplývá z vůle smluvních stran, ale i s ohledem na velmi zřetelné grafické vzájemné oddělení jednotlivých tarifů a v nich obsažených služeb.

Oproti tomu, ze systematiky Sazebníku Instituce nelze dospět k závěru, že služba spravování úvěru v sobě zahrnuje např. zasílání elektronického výpisu, když tato položka je obsažena v části 6. 1. 11. 6. v kategorii „*Společné položky pro úvěry občanům*“, kdežto spravování úvěru najdeme systematicky na stejné úrovni pod bodem 6. 1. 1. 2. avšak v kategorii „*Půjčka bez rizika – Osobní úvěr*“. Smlouva o úvěru v části upravující poplatek za spravování úvěru žádný výčet služeb neobsahuje, proto odkaz Instituce na vzájemnou podobnost těchto smluvních ujednání finanční arbitr nepovažuje za šťastný. Na místě je naopak konstatování, že pro odstranění výkladových pochybností je vhodné ve smluvních ujednáních o paušálních poplatcích uvádět příkladný výčet služeb v nich obsažených.

Finanční arbitr tedy setrvává na svém právním názoru, že je-li cena některé bankovní služby Instituce prezentována jako zdarma, pak za ni nelze žádat úplatu, a to ani v rámci paušálního poplatku.

K samotnému tvrzení Instituce, jaké služby jsou ve spravování úvěru obsaženy, finanční arbitr uvádí následující.

6.3.1. Poradenské a konzultační služby

Instituce v rámci řízení o návrhu uvedla, že předmětem konzultací je zodpovězení dotazů týkajících se „*průběhu a splácení úvěru, odkladů splátek, možnosti předčasného splacení, navýšení úvěru, konzultace možnosti konsolidace úvěrové angažovanosti klienta a kalkulace výhodnosti takové konsolidace*“. Instituce tuto činnost blíže nevysvětlila ani nepředložila k prokázání svých tvrzení žádné důkazy.

Ačkoliv finanční arbitr má za to, že průměrný spotřebitel vnímá poradenské a konzultační služby spíše jako imanentní součást úvěrového smluvního vztahu v tom smyslu, že spotřebitel na druhou stranu nahlíží jako na partnera, na kterého se může kdykoliv za trvání smluvního vztahu obrátit s žádostí o bezplatnou radu, než jako samostatnou a navíc zpoplatněnou službu, Nejvyšší soud v bodě 11. Sjednocujícího stanoviska konstatoval, že správou úvěru se rozumí taková činnost úvěrového věřitele, kterou pro úvěrového dlužníka zajišťuje služby, jako je například typicky poradenství a klientský servis. Finanční arbitr proto ve světle Sjednocujícího stanoviska konstatuje, že i tyto služby lze zahrnout mezi služby, za které Navrhovatel hradí poplatek za spravování úvěru, neboť poradenství a konzultační služby korespondují obecnému, byť podle názoru finančního arbitra extenzivnímu (oproti vnímání průměrného spotřebitele), chápání pojmu spravování úvěru, a tedy je ve zkoumaném případě poplatkem za spravování úvěr kryto.

6.3.2. Automatická úhrada úvěrového dluhu

Instituce rovněž oponovala závěru finančního arbitra, že automatickou úhradu úvěrového dluhu z běžného účtu nelze podřadit pod spravování úvěru. Instituce tvrdí, že v rámci této služby „*průběžně zjišťuje výši a splatnost jakýchkoli dlužných částek, kontroluje dostatek finančních prostředků na příslušném běžném účtu, ze kterého je inkaso prováděno, informuje klienta o nedostatku finančních prostředků na tomto účtu a provádí za klienta včasnou úhradu příslušných plateb*“.

S odkazem na shora uvedené je třeba dospět k závěru, že představě průměrného spotřebitele odpovídá mj. činnost Instituce, kdy Instituce zajistí provedení pravidelné splátky úvěru. Tato činnost Instituce měla ve zkoumaném smluvním vztahu podobu zápočtu, neboť Instituce pouze započítla svou splatnou pohledávku za Navrhovatelem vůči pohledávce Navrhovatele za Institucí (v takovém případě nelze hovořit o platební transakci ve smyslu § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 284/2009, o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů, a tedy ani inkasu).

Finanční arbitr však zjistil, že podle části 2. Sazebník s názvem Zúčtování platebního styku v Kč a v cizí měně, konkr. bodu 2. 1. 6. 2. je položka z automatického převodu splátek úvěru (včetně příslušenství) „*zdarma*“. S odkazem na výše uvedený právní názor finančnímu arbitrovi nezbyvá než konstatovat, že samotné technické zajištění splátky úvěru spočívající v převodu finančních prostředků z Běžného účtu Navrhovatele nelze pod spravování úvěru

podřadit, neboť Instituce tuto činnost uvádí v Sazebníku jako samostatnou položku a je oceněna jako zdarma.

Obecně, samotnému technickému provedení splátky úvěru předchází činnost banky příjemce (v tomto případě Instituce) spočívající v poptání banky plátce (v tomto případě Navrhovatele), zda jeho běžný účet disponuje dostatečnými finančními prostředky k úhradě. V případě, že finanční prostředky nedosahují potřebné výše, inkaso neproběhne. I tuto činnost by bylo možné hodnotit jako službu, neboť Instituce provádí úkony směřující k zajištění úhrady splatné splátky úvěru. Podle názoru finančního arbitra však není ve schopnostech průměrného spotřebitele vnímat inkaso jinak než jako komplexní službu. Za situace, kdy je položka z automatického převodu splátek úvěru (tedy tzv. inkaso) v Sazebníku oceněna jako zdarma, je proto z pohledu průměrného spotřebitele tato služba rovněž nezpoplatněna a očekává její kompletní provedení, aniž by musel vynakládat jakékoliv finanční prostředky.

Ke zbývajícím činnostem, které Instituce podle svých tvrzení v rámci automatické úhrady úvěrového dluhu provádí, finanční arbitr uvádí následující.

Finanční arbitr dále zjistil, že Navrhovatel je podle čl. 4. 2 Smlouvy o úvěru povinen „zajistit, aby v Den splatnosti byly na Běžném účtu prostředky odpovídající výši splatné jistiny Úvěru a splatných úroků“ a podle čl. XIV. Úvěrových podmínek se dnem splatnosti rozumí „den, ke kterému je Klient povinen splatit Úvěr, část jistiny úvěru, úroky nebo uskutečnit jiné plnění Bance podle Smlouvy“. Podle čl. 4. 3 Smlouvy o úvěr je tímto dnem 20. den kalendářního měsíce.

Z citovaného článku tedy vyplývá, že o nedostatku finančních prostředků může být Navrhovatel informován vždy až první den svého prodlení, neboť v průběhu dne splatnosti může svou povinnost stále kdykoli splnit. Implicitně pak je Instituce povinna dostatek finančních prostředků zjišťovat až v den splatnosti, a tedy informovat Navrhovatele o nedostatku finančních prostředků Instituce fakticky může až první den prodlení (k tomu viz dále v textu).

Finanční arbitr s ohledem na výše uvedené proto uzavírá, že ani automatická úhrada úvěrového druhu, ani jiná z v této souvislosti Institucí tvrzených služeb (vyjma upozornění na prodlení, o němž bude dále pojednáno), nejsou službami, které lze podřadit pod spravování úvěru.

6.3.3. Internetové bankovníctví

Finanční arbitr dále zjistil, že mezi Navrhovatelem a Institucí byla dne 9. 11. 2007 uzavřena Smlouvu o poskytování přímého bankovníctví, na základě které se Instituce zavázala poskytovat Navrhovateli službu přímého bankovníctví MojeBanka.

Součástí této smlouvy byly podle bodu 2. i Všeobecné obchodní podmínky a Podmínky přímého bankovníctví, jejichž čl. 3. 2 stanovil, že „[k]lient může tuto Službu PB využívat zejména pro: ... spotřebitelský úvěr ...“. Podle čl. 10 se Služba PB rozumí „kterákoliv ze služeb přímého bankovníctví (PB), tj. internetové bankovníctví mojebanka, PC bankovníctví profibanka, ..., kterou Klient využívá k Účtům“. Účtem se podle téhož článku rozumí „jakýkoli běžný, vkladový (včetně termínovaného) nebo úvěrový účet Klienta vedený Bankou, který je obsluhován prostřednictvím Služby PB“.

Finanční arbitr má z provedených důkazních prostředků za prokázané, že mezi smluvními stranami bylo poskytování služby internetového bankovníctví MojeBanka sjednáno, a to včetně obsluhy případného úvěrového účtu. Současně si však smluvní strany v čl. 2. 3 Podmínek přímého bankovníctví sjednaly, že „[z]a používání Služeb PB platí Klient ceny podle Smlouvy a Sazebníku a to v závislosti na účtu, na jehož vrub mají být podle Smlouvy účtovány ceny za využívání Služeb PB“.

Podle části Sazebníku s názvem Přímé bankovníctví je vedení internetového bankovníctví MojeBanka pro fyzické osoby zpoplatněno částkou 39,- Kč měsíčně. Navíc lze dospět k závěru, že Navrhovateli byla tato služba poskytována v rámci poplatku za vedení Běžného účtu.

V rámci řízení o námitkách tedy bylo prokázano, že si Instituce a Navrhovatel sjednali poskytování služby internetového bankovníctví MojeBanka, a to i k úvěrovému účtu, avšak současně si sjednali, že poskytování takové služby bude samostatně zpoplatněno podle Sazebníku. Finanční arbitr proto nemůže přisvědčit ani této námitce Instituce a konstatuje, že služba internetového bankovníctví MojeBanka není Navrhovateli poskytována v rámci spravování úvěru.

6.3.4. Výpisy z úvěrového účtu a změna smluvní dokumentace

Mezi Navrhovatelem a Institucí bylo v čl. 8. 2 Smlouvy o úvěru sjednáno, že „[b]anka bude Klienta informovat o výši své pohledávky za Klientem ze Smlouvy oznámením o výši pohledávky (výpisem), a to následovně: způsob zasílání: elektronicky, četnost zasílání výpisů: měsíčně“. Předmětem tohoto ujednání bez sporu je předávání informací o úvěrovém vztahu, neboť jak finanční arbitr v průběhu řízení o návrhu zjistil, obsahem této informace v podobě výpisu byly údaje o tom, že za daný kalendářní měsíc byly uhrazeny z Běžného účtu Navrhovatele poplatek za spravování úvěru a splátka úvěru s uvedením výše splátky úroku, dále údaje o tom, zda byla Navrhovateli účtována pokuta z prodlení a údaje o výši zůstatku jistiny před a po úhradě splátky v daném kalendářním měsíci.

Finanční arbitr současně v řízení o návrhu zjistil, že podle části 6. Sazebníku s názvem Úvěry, konkrétně bodu 6. 1. 11. 4. je výpis z úvěrového účtu v papírové nebo elektronické formě pro Osobní úvěr, tj. i pro úvěr Navrhovatele, zdarma.

S odkazem na argumentaci, kterou finanční arbitr rozvedl výše v tomto rozhodnutí, opět nemůže než setrvat na svém závěru, že v případě, že je Institucí některá služba prezentována jako služba poskytovaná zdarma, nelze za ni žádat úplatu, a proto zasílání výpisu z úvěrového účtu nelze podřadit pod spravování úvěru.

Představě průměrného spotřebitele co do provádění změn smluvní dokumentace vyvolaných změnami v jeho osobních a korespondenčních údajích, finanční arbitr uvádí, že ačkoliv tuto službu Navrhovatel skutečně využil a nebyl mu za její využití účtován zvláštní poplatek, nemůže finanční arbitr odhlédnout od skutečnosti, že v části 6. Sazebníku s názvem Úvěry, bodu 6. 1. 11. 11. je „změna ve smlouvě – osobní údaje klienta, změna čísla účtu pro splácení úvěru nebo změna formy výpisů“ opět zdarma. Finanční arbitr proto nemůže ani tento argument Instituce akceptovat, a dodává, že ani tuto službu nelze pod spravování úvěru podřadit.

6.3.5. Upozornění na prodlení

Jak již bylo shora uvedeno, představě průměrného spotřebitele odpovídá včasné informování o nastalém prodlení s úhradou jeho závazku vyplývajících ze Smlouvy o úvěru.

Finanční arbitr z instrukce Instituce 13-009 ze dne 12. 12. 2006, která v části 7.1. Nezpoplatnění upomínek zjistil, že „[c]ena za upomínky se standardně nevyměřuje (tj. nedojde k automatickému vyměření poplatku v KBI) u: ... upomínek po 6 DPS (pozn. finančního arbitra – rozuměj den po splatnosti)“, část 7.2.1. téže instrukce s názvem Upomínky zpoplatněné automaticky pak stanoví, že „cena za upomínky se centrálně vyměřuje účtů vedených v Kč pro: upomínky zasláné dlužníkovi 30 DPS, pokud je dlužná částka vyšší než 400 Kč ...“. V řízení Instituce předložila záznamy jiných klientů s obdobnými produkty, jako produkt Navrhovatele, ze kterých je zřejmý postup Instituce v případě prodlení úvěrového dlužníka.

Podle čl. 2. 2 Všeobecných obchodních podmínek má Smlouva o úvěru (včetně Přílohy) přednost před ostatními smluvními dokumenty. Finanční arbitr ze smluvní dokumentace, konkrétně z Přílohy zjistil, že zaslání upomínky je zpoplatněno částkou 500,- Kč. Ze Sazebníku finanční arbitr dále zjistil, že zaslání 1. upomínky v podobě oznámení o neprovedení splátky úvěru je zpoplatněno částkou 20,- Kč. Jelikož zaslání 1. upomínky není ve Smlouvě o úvěru, popř. Příloze samostatně upraveno, je třeba podle názoru finančního arbitra na zkoumaný případ aplikovat Sazebník.

Ačkoliv tedy vnitřní směrnice Instituce stanoví, že 1. upomínka není zpoplatněna, ze smluvní dokumentace upravující vztah Navrhovatele a Instituce k takovému závěru dojít nelze. Průměrný spotřebitel, který pečlivě prostudoval smluvní dokumentaci, naopak dospěje k závěru, že zaslání každé upomínky bude zpoplatněno podle Sazebníku.

Z dokazování tedy vyplynulo, že Instituce v průměru 10. den telefonicky kontaktuje klienta, v případě nezastižení, pak kontaktuje klienta prostřednictvím sms zprávy, popř. e-mailu, které jsou opakovány v závislosti na tom, jak je klient kontaktní. Za tuto činnost Instituce neúčtuje zvláštní poplatek.

Finanční arbitr má za to, že primární funkcí samostatně zpoplatněné upomínky je klienta sankcionovat za neplnění smluvních povinností, nikoliv mu jejich plnění usnadnit, a proto podle názoru finančního arbitra nelze takovou upomínku pod spravování úvěru podřadit.

Finanční arbitr má z provedených listinných důkazů za prokázané, že Instituce své klienty výše uvedenými způsoby na prodlení upozorňuje. S ohledem na zásadu procesní ekonomie, jakož i zásadu rychlosti řízení, proto nebude finanční arbitr provádět Institucí navržený důkaz výsledkem jejího zaměstnance.

Instituce v řízení prokázala, že provádí řadu činností, kterými klienta o jeho prodlení informuje, a tedy předchází vzniku další neočekávaných, sankčních nákladů na straně klienta. Jelikož průměrný spotřebitel si je vědom, že může nastat situace, kdy nevědomě, ale i vědomě, nesplní svůj smluvní závazek, byť své pochybení obratem v nejkratší možné lhůtě napraví, vítá možnost upozornění, že k takové skutečnosti došlo, stejně jako omezené použití sankčních mechanismů, neboť reaguje-li průměrný spotřebitel na poskytnutou informaci odpovídajícím způsobem, k zaslání zpoplatněné upomínky nedojde.

Finanční arbitr proto uzavírá, že upozornění na případné prodlení klienta (vyjma samostatně zpoplatněné upomínky) lze považovat za služby, které jsou poplatkem za spravování úvěru zpoplatněny.

Finanční arbitr tedy po provedeném právním posouzení shledal smluvní ujednání o Poplatku za spravování úvěru srozumitelným a určitým, neboť jak Navrhovatel, tak Instituce v řízení prokázali, že použitému slovnímu spojení rozumí, a současně z dokazování vyplynulo, že spravování úvěru odpovídá konkrétní služba poskytovaná Institucí.

Finanční arbitr konstatuje, že výše uvedené závěry o obsahu služby, za kterou Navrhovatel hradil Poplatek za spravování úvěru, podporuje v souladu s ustanovením § 266 odst. 3 obchodního zákoníku též vlastní chování Navrhovatele a Instituce spočívající v hrazení Poplatku za spravování úvěru na straně jedné a v poskytování výše identifikované služby spočívající v upozornění na prodlení Navrhovatele na straně druhé, a to po celou dobu trvání smluvního vztahu. Na překážku tomuto závěru není skutečnost, že Navrhovatele uvedenou službu nevyužil, neboť Poplatek za spravování úvěru je svým charakterem a formou sjednání paušální platbou, a tedy skutečně čerpání není pro posouzení určitosti rozhodné.

Skutečnost, že vybrané služby nejsou výslovně v textu Smlouvy o úvěru vyjmenovány, tomuto závěru nebrání, když „[t]ext smlouvy je toliko prvotním přiblížením se k významu smlouvy, který si chtěli její účastníci svým jednáním stanovit. Doslovný výklad textu smlouvy může, ale nemusí být v souladu s vůlí jednajících stran. Směřuje-li vůle smluvních stran k jinému významu a podaří-li se vůli účastníků, procesem hodnocení skutkových a právních otázek, ozřejmit, má shodná vůle účastníků smlouvy přednost před doslovným významem textu jimi formulované smlouvy. Vůle je vnitřním stavem jednající osoby, který není bezprostředně přístupný interpretovi právního úkonu a není interpretem tohoto právního úkonu poznatelný. Na vůli je proto nutno usuzovat z vnějších okolností, spojených s podpisem a realizací smluvního vztahu, zejména na okolnosti spojené s podpisem smlouvy a následné jednání účastníků po podpisu smlouvy.“ (srov. náleží Ústavního soudu České republiky ze dne 14. 4. 2005, sp. zn. I. ÚS 625/03).

K otázce přiměřenosti ujednání o poplatku za spravování pak finanční arbitr ve shodě s § 56 odst. 2 občanského zákoníku a s bodem 23. sjednocujícího stanoviska Nejvyššího soudu uvádí, že poplatek za spravování je cenou plnění, a proto je hodnocení jeho přiměřenosti ve smyslu § 56 odst. 1 téhož zákona vyloučeno ze soudního přezkumu.

Závěrem finanční arbitr k námitce Instituce týkající se koncentrace řízení před finančním arbitrem uvádí, že zásadu koncentrace lze uplatnit v řízení před finančním arbitrem za předpokladu, že účastníci řízení byli ve smyslu § 4 odst. 2 správního řádu poučeni, že rozhodné skutečnosti týkající se předmětu sporu mohou uvádět a důkazy k jejich prokázání označit pouze do skončení řízení o návrhu, tj. do vydání nálezu. K novým skutečnostem a k návrhům na provedení nových důkazů, uvedeným v případných námitkách nebo v průběhu námitkového řízení, pak finanční arbitr v souladu s § 82 odst. 4 správního řádu přihlíží jen tehdy, jde-li o takové skutečnosti nebo důkazy, které účastník řízení nemohl uplatnit dříve. Jelikož Navrhovatel a Instituce ve smyslu § 4 odst. 2 správního řádu poučeni finančním arbitrem nebyli, nelze zásadu koncentrace na toto řízení aplikovat.

7. K výroku rozhodnutí

Finanční arbitr shrnuje svůj shora uvedený právní názor v otázce platnosti ujednání o poplatku za spravování úvěru ve světle rozhodnutí Ústavního a Nejvyššího soudu, jak následuje.

Ústavní soud ve svém rozhodnutí o ústavní stížnosti týkající se zásahu do ústavně zaručených práv a svobod, kterou podala fyzická osoba v návaznosti na zamítavé rozhodnutí obecného soudu na určení neplatnosti ujednání o poplatku za správu úvěru, odmítl roli „náhradní“ instance v systému obecné justice a odkázal na posláni Nejvyššího soudu, který má sledovat judikaturu obecných soudů a v případě, že obecné soudy rozhodují rozdílně nebo tak, že je ohrožena právní jistota a oprávněná očekávání účastníků, vydá k věci závazné sjednocující stanovisko.

Ústavní soud pak již jen nad rámec vyjádřil své přesvědčení, že sjednání poplatků za správu úvěru (případně jakýchkoli dalších poplatků) vedle úroku je přípustné a tyto poplatky nemusí být na újmu žádného z účastníků smluvního vztahu, neboť se jedná o jednu ze složek dohodnuté ceny plnění. Ústavní soud současně potvrdil, že pojem „poplatek za správu úvěru“ může být obecně vymezen bez taxativního vymezení jednotlivých služeb, které obsahuje, vzhledem k tomu, že se jedná o paušální poplatek. Právní závěry Ústavního soudu finanční arbitr chápe tak, že uvedení služby, která by jinak byla součástí správy úvěru, v sazebníku jako bezplatné, není na jednu stranu způsobilé spotřebitele klamat v tom smyslu, že by se snad mohl domnívat, že nebude muset poplatek za správu úvěru platit, na druhou stranu však už nemůže být zahrnuta do správy úvěru a tedy do poplatku za správu úvěru. Finanční arbitr je toho názoru, že z rozhodnutí Ústavního soudu dále plyne, že za poplatek za správu úvěru musí poskytovatel spotřebitelského úvěru spotřebiteli vždy poskytovat nějaké služby spočívající ve správě úvěru, tedy že tento poplatek nemůže být „prázdný“, a současně že poplatek za správu úvěru nemusí být vždy naplněn všemi službami, které by jinak obvykle zahrnoval.

Nejvyšší soud ve svém Sjednocujícím stanovisku závazně vyložil pojem správa úvěru. Nejvyšší soud správu úvěru chápe jako takovou činnost úvěrového věřitele, která není samostatně zpoplatněna jiným poplatkem a kterou zajišťuje pro klienta v souvislosti s poskytnutím úvěru služby, typicky poradenskou a konzultační činnost, podávání informací o úvěrovém vztahu, vydávání potvrzení, změny smlouvy apod., a to po celou dobu trvání úvěrového vztahu. Tím Nejvyšší soud rozšiřuje představu průměrného spotřebitele formulovanou finančním arbitrem, přičemž finanční arbitr toto bere na vědomí. Nejvyšší soud současně bez dalšího konstatoval, že správa úvěru, za kterou je banka oprávněna účtovat poplatek, zahrnuje i takové činnosti banky, které nepřináší klientovi žádný užitek, resp. banka si z něho může platit i vlastní provoz. Finanční arbitr s tímto názorem nesouhlasí a vnímá tento postoj Nejvyššího soudu jako do důsledků nepromyšlený odklon od již dříve vysloveného závěru, že není přípustné nedůvodné přispívání na provozní náklady podnikatele, které slouží k zajištění jeho běžné podnikatelské činnosti (viz rozhodnutí ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 2184/2007). Tento jediný odlišný názor finančního arbitra od sjednocujícího stanoviska Nejvyššího soudu však nemá, a ani sám o sobě mít nemůže, dopad na závěr o platnosti smluvního ujednání o poplatku za správu úvěru.

Nejvyšší soud se dále ve shodě s Ústavním soudem vyjádřil k paušální povaze poplatku za správu úvěru, tedy že není na překážku určitosti poplatku za správu úvěru, pokud je vymezen pouze souhrnem (úhrnem), a dále že pro posouzení určitosti ani není rozhodné, zda dlužník nějaké služby skutečně čerpal či nikoli. Poplatek za správu úvěru je cenovým ujednáním

(představuje cenu plnění) a proto se na něj nevztahuje požadavek přiměřenosti ve smyslu transpozice evropské směrnice o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.

Na základě všech shora uvedených skutečností finanční arbitr konstatuje, že ujednání o poplatku za spravování bylo platně sjednáno, a proto je na místě nález změnit tak, že se návrh na zahájení řízení zamítá.

P o u ě n í :

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*). Podle § 17 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi je nález soudně vykonatelný podle občanského soudního řádu, jakmile uplyne lhůta k plnění.

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

V Praze dne 5. 6. 2014

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr